

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
 שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת עקב

תורת

מה ד' שואל מעמך כי אם ליראה את ד':

דברים פרק י (יב) ועתה ישראל בזה יקוּק אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה את יקוּק
 אלהיך ללכת בכל דרכיו ולא־הבה אתו ולעבד את יקוּק אלהיך בכל לבבך ובכל
 נפשך: (יג) לְשׁוֹר אֶת מִצְוֹת יְקוּק וְאֶת זִקְתָּיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ:

דרשת הגמרא:

והנה איתא במסכת ברכות דף לג ע"ב ואמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים,
 שנאמר [דברים י'] ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה. אטו יראת שמים מילתא
 זוֹטְרֵתָא היא? והאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו
 אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר [ישעיהו ל"ג] יראת ה' היא אוצרו אין, לגבי משה מילתא
 זוֹטְרֵתָא היא. דאמר רבי חנינא משל, לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו דומה עליו ככלי קטן
 קטן ואין לו דומה עליו ככלי גדול.

שאלות:

א { והקשה בדרשות הר"ן הדרוש העשירי ועדיין צריך ביאור בזה, כי הנראה מפשט מאמרם
 הוא, [ש] מפני שהיה הדבר קטן אצל משה, היה מדמהו כן, עם היותו גדול אצל שאר האנשים, וזה
 מן התימה, כי אין מדרך המשכיל השלם, שידמה מה שהוא נקל אצלו, שיהיה נקל אצל כל האנשים,
 כי זה יהיה דומה למי שהיו לו אלף אלפים ככרי זהב, שיאמר למי שאין לו אפילו ככר אחד כסף,
 שאינו שואל ממנו כי אם ככר אחד זהב, כי לא מחכמה שאל על זה. וכן שיאמר מי שיש לו יכולת
 לשאת ג' ככרים, למי שאין לו יכולת לשאת אפילו חצי ככר, שאינו שואל מעמו כי אם לשאת ככר
 אחד, כן נראה שיהיה זה הענין בשוה כאן במאמר משה לישראל, זו היא השאלה הראשונה.
 ב { עוד יש לשאול מה כוונת חז"ל במשל לכלי גדול וקטן מהו הכלי הגדול ומהו הכלי הקטן וכיצד
 משיבים בזה על שאלתם אטו יראה מילתא זוֹטְרֵתָא?

ע"י מידת הענוה זוכה ליראה כמשה:

ונראה לענ"ד ליישב דברי הגמרא כיצד נלמד ממה שאצל משה יראה זה דבר קטן לכל אדם?

ונקדים מה שאמרו חז"ל [ירושלמי שבת א, ג] מה שעשתה החכמה עטרה לראשה, דכתיב [תהלים
 קיא, י] ראשית חכמה יראת ה', עשתה הענוה עקב לסולייתה דכתיב [משלי כב, ד] עקב ענוה יראת
 ה'. ללמדנו שאדם שזוכה למידת הענוה זוכה ממילא ליראה בקלות, והרי משה רבנו נאמר עליו
 במדבר פרק יב (ג) וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנָו עָנָו מְאֹד מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה: ולכן אצלו יראת
 שמים נחשב לדבר קטן.

ובזה נוכל לבאר שכונת הגמרא ללמדנו שחובת האדם להיות עניו ודבר זה קל להשגה בהיות
 וראיתי בשיחות של הגר"ח שמוּלְבִיץ זצ"ל מה הגדר של ענוה ומה ההבדל בין ענוה לשפלות,
 לפי הבנת בני אדם חושבים שענוה הוא במה שמשפיל עצמו ומאפס את עצמו לאפס, אולם טעות
 הוא בידם כי זה נקרא שפלות בזה שהאדם חושב שהוא אפס הוא מחטיא את מטרתו ותכליתו
 בעולם בהיות ועי"ז חושב שאינו ראוי לכלום ואינו תובע מעצמו דבר, ופעמים רבות הוא רק תירוצ

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

היצה"ר בעבודת השם בדמות ענוה מתנהג כך, והראיה לזה שהרי בזמן מבחן האדם לדוגמה איך הוא מתנהג בכביש אם איזה אדם הפריע לו תיכף כועס וצעק עליו כמו אריה ואותו שפל שהיה נראה ככלום הופך לחיית אדם הלזה יקרא ענוה, אולם גדרי הענוה האמיתי הוא משל לפקיד בנק הראשי אשר אצלו יש רק הפקדות בסכומים גדולים ובכל יום הוא מגלגל תחת ידו סכומי עתק לעומת פקיד רגיל שמוגבל בסכומי ההפקדה מפני האחריות שצריך לדבר, והנה אם נשאל את הפקיד הראשי בבנק האם מתגנב לליבו מידי פעם כמה הוא עשיר גדול מפני סכומי הכסף שמתגלגלים בידו, התשובה חד משמעית לא, ומדוע לא הרי אחרי הכל מחזיק בסכומי כסף גדולים, אלא בהיות ויודע שאין הכסף שייך לו אלא של הבנק מבין שאינו נעשה עשיר בגלל סכומי הכסף הגדולים שבידו, אולם מאידך מוטלת עליו אחריות כבדה להיות זהיר הרבה יותר מפקיד רגיל בגלל שכל טעות אצלו יכולה לעלות לבנק בסכום גדול ולכן חייב להכיר בחובתו ובאחריות תפקידו, כך האדם שהוא עניו באמת אינו האדם שמשפיל עצמו לאפס אלא חובתו של כל אדם להכיר בכישרונות והיכולות שהקב"ה הטביע בו שהן חלק מתכליתו של האדם בעולמו לנצלם ולעשות בהן את רצון השי"ת, ולכל אדם ואדם יש תכלית משלו ולכן יש לו כישורים ויכולות משלו מה שאין לאחר, והעובד את השם באמת חייב לעמוד על חקר יכולתיו ומעליותיו שהשי"ת הטביע בו בכדי שיאמץ לנצלם, אולם גם כאשר זוכה ונצל את כשרונותיו ומגיע להשגים אסור לו לשכוח שהן מתנות של הקב"ה ולא מכוחו, וכאשר האדם יתבונן אין לו במה להתגאות מאחר וכל מה שיש לו מאת הקב"ה ואינו שלו וכיצד יתגאה במה שאינו שלו בדומה לפקיד בנק שמחזיק כסף רב ואינו עולה בדעתו להתגאות במה שאינו שלו כאילו הוא מליונר, כך כל אדם אם רק יתבונן בזה ישכיל ויבין שאין לו במה להתגאות לא בחכמה ולא בעושר ולא בגבורה כמאמר הנביא ירמיהו פרק ט (כב) פה אָמַר יְקֹנֵק אֶל־יְתֵהֲלֵל חָכֵם בְּחָכְמָתוֹ וְאֶל־יְתֵהֲלֵל הַגִּבּוֹר בְּגִבּוֹרָתוֹ אֶל־יְתֵהֲלֵל עֹשֶׂי עֲשָׂוֹתָיו: (כג) פִּי אִם־בְּזָאת יְתֵהֲלֵל הַמְתַּהֲלֵל הַשֹּׁפֵל וַיִּדַּע אוֹתֵי פִי אֲנִי יְקֹנֵק עֹשֶׂה חֶסֶד מְשַׁפֵּט וַיִּצְדָּקָה בְּאַרְצָךְ פִּי־בְאֵלָה חֲפִצְתִּי נָאִם יְקֹנֵק: והטעם כי כל אלה הם מתנות של הקב"ה שברצותו נותן לו וברצותו נוטלן מידו, לכן עיקר השבח של האדם שיודע שהכל מאת השם ונוהג בענוה. וממילא כל בר דעת כאשר יתבונן יגיע למידת הענוה בנקל ואחרי שיזכה לענוה יזכה ממילא ליראה, וזו כונת חז"ל לגבי משה שהיה עניו היראה זה דבר קטן וממילא על כל אדם ללמוד ממשה להיות עניו ועי"ז יזכה ליראה. ובזה מובן המשל שכלי גדול הוא יראת השם כדבר הגמרא והכלי הקטן הוא הענוה שאם אדם יש לו את הכלי הקטן ממילא יהיה לו גם הכלי הגדול בהיות וזו תוצאה שבאה מאליה שעקב ענוה יראת השם וממילא אפשר לבקש ממנו גם כלי גדול כי יש לו, אולם מי שאין בו מידת הענוה הרי אין לו אפילו הכלי הקטן וקשה עליו גם בקשה קטנה.

בידידות ואהבה
 מרדכי מלכא